

TKP 1986 ULUSAL KONFERANS TEZLERİ

Batı Avrupa'daki
Politik Faaliyetimiz
Üzerine

TÜSTAV

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ

Türkiye Komünist Partisi'nin Batı Avrupa'daki politik faaliyetini ele alan bu tezler TKP MK 6. Plenumunda görüşülüp onaylandıktan sonra tartışmaya açılmıştır. TKP 1986 Ulusal Konferansı tartışmaların ışığında bu tezlere son biçimini verecektir.

Herausgeber
ERMIS Verlag
Postfach 10 10 16
4300 ESSEN 1

■
RWS - Druck
Roland Wilden
4000 Düsseldorf

1. 1960'lı yıllarda yoğunlaşan Türkiye'den Avrupa'ya işçi göçünün bugün vardığı aşamada, yeni eğilim ve olgular ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bizlerin, Türkiyeli göçmen işçiler arasında yürüttüğümüz politik çalışmada, bu yeni eğilimleri dikkate alarak politik yaklaşımlarımızı somut koşullara uygun olarak geliştirmemiz gerekmektedir. Bu yeni eğilim ve olguların başlıcaları nelerdir?

a) Türkiyeli göçmen işçiler arasında bugün bulundukları ülkede "kalicilaşma" eğilimi egemen olmuş, ülkeye geri dönme perspektifi zayıflamıştır. Bunun en önemli sonucu, Türkiyeli göçmen işçilerin toplumsal psikolojilerini değişime uğratmasıdır. 1970'li yılların başında göçmen işçiler Batı Avrupa'ya 3-5 yıl için gittiklerini düşünüyorlardı. Bu süre içinde sıkı çalışmayı (en tehlikeli, pis işlerde, sürekli fazla mesai yaparak), az para harcamayı düşünerek, Türkiye'deki iş için gerekli parayı biriktirip ülkeye dönmeyi hayal ediyorlardı. Kısacası geçici işçi psikolojisi içindeydiler. Bu toplumsal psikoloji onların proleterleşme sürecini olumsuz etkilemiştir. Çünkü genel olarak düşünülenin tersine, Türkiye'den Batı Avrupa'ya göç edenlerin sosyal bileşimine bakıldığında, bunların çoğunlukla sanayide çalışan işsizler ve az topraklı veya topraksız

köylüler olmadığı görülmektedir. Yani göç eden kesim, toplumun en alt sınıf ve tabakaları değildir. Büyük çoğunluğu küçük ve orta köylülerle, zanaatçılar (küçük işletme sahipleri) oluşturmaktadır. Yurt dışına gidenlerde ana amaç geçim sağlamak, işsizlikten kurtulmak yerine, geçim düzeyini daha da yükseltmekti. Bu anlamda Türkiye’den göç, aynı zamanda sınıflar arası bir göçtür. Eski küçük üreticiler “geçici olarak” işçi sınıfı saflarına katılmaktadır. “Misafir işçi” kavramı, göçmen işçilerin hukuksal ve sosyal statüleri, mevcut yabancı işçi yasalarının tümü de “geçici işçi” psikolojisini sürdürmek amacıyla düzenlenmişti. Bu nedenle sendikal ve demokratik haklar savaşımdan uzak durmak, işsiz kalma ve sınırdışı edilme korkusu altında insanlık dışı bir sömürüye boyun eğme egemen psikoloji olmuştur. Ancak süreç içinde göçmen işçilerin Batı Avrupa’da kalma süreleri uzamış ve kalıcılığa eğilimi egemen olmuştur. 1980 verilerine göre Batı Avrupa’daki Türkiyeli nüfusun yüzde 37’si sekiz yıldan daha uzun bir süredir yurt dışındadır. Kalma süresi uzadıkça kalıcılığa eğilimi güçlenmektedir. Aynı şekilde vasıfsız işçilerden, vasıflı işçilere doğru gidildikçe de kalıcılığa eğilimi yükselmektedir. Kalıcılığa eğilimi göçmen işçilerin sosyal psikolojisini de değişime uğratmaktadır. Yerleşen, kalıcı duruma geçen göçmen işçi, yerli işçiye daha yakın bir anlayışla, yaptığı işin toplumsal değeri ve sosyal statüsü ile ilgili bir değerlendirme yapmaktadır. Bu nedenle göçmen işçinin beklentileri değişmekte, kendisine yaşadığı toplum içinde yer edinme çabası güçlenmektedir. Kendisini bu topluma göre tanımlama ve buna uygun bir kimlik ve sosyal statü kazanma eğilimi artmaktadır. Yaşadığı toplum içindeki politik gelişmelere ilgileri artmakta, “kendi içine kapanık yaşam biçimi” eski gücünü yitirmekte ve sosyal ilişkileri genişlemektedir. Bu nedenle göçmen işçiler arasında kalıcılığa eğilimi güçlendikçe, uzun dönemli çıkarlar ve amaçlar için örgütlenme, savaşıma atılma eğilimi de güçlenmektedir.

b) Türkiyeli göçmen işçilerle ilgili son istatistik veriler incelendiğinde, Batı Avrupa’da Türkiye’den işçi göçü biçiminde ortaya çıkan olgunun, 70’li yılların ortalarından itibaren ağırlık kazanan kalıcılığa eğilimi, aile birleşmeleri yoluyla göçmenliğe katılan yeni unsurlar, Türkiyeli nüfus içinde gelişen sınıfsal ve sosyal ayrışma süreci ile birlikte nitelik değiştirmekte olduğu ve ortak bir Türkiyeli göçmen yığınının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu göçmen yığını artık sadece “işçilerden” oluşmamakta, sınıfsal ve sosyal yapı heterojenleşmektedir. Özellikle aile birleşmeleri sonucunda Türkiyeli göçmen yığının sosyal bileşimi hızla değişmiştir. Bugün Türkiyeli göçmen nüfusun yaklaşık yüzde 60’ını 25’e

kadarki yaş grubundaki gençler oluşturuyor. Türkiyeli göçmen nüfusun en çarpıcı özelliği onun “genç” oluşudur. Türkiyeli nüfusun yüzde 40’ını 18 yaşın altındakiler oluşturuyor. Ayrıca bu oran sürekli artmaktadır. 1976’da bu oran yüzde 32 idi. Diğer uluslardan göçmenlerle kıyaslandığında bu oran hayli yüksektir. Bu genç nüfus içinde giderek 2. kuşak ve 3. kuşak diye tanımlanan alt gruplar ortaya çıkmıştır. Yine aile birleşmeleri sonucunda Türkiyeli göçmen yığını içinde kadınların oranı hızla yükselmiştir. Bugün Türkiyeli göçmen nüfusun yaklaşık yüzde 45’ini kadınlar oluşturmaktadır. Süreç içinde Türkiyeli göçmen yığını içinde sınıfsal ayrışma süreci de gelişmiştir. Belli bir kesim ticaret ve hizmet alanında kendisine yer edinmiş, esnaf ve zanaatkarlıkla yaşamını sürdüren küçük işletme sahipleri ortaya çıkmıştır. Zamanla sosyal danışman, öğretmen gibi mesleksel farklılaşmalar ve buna bağlı olarak sosyal statü, yaşam biçiminde farklılaşma gelişmiştir. Türkiyeli göçmen nüfus içinde sanatçı, yazar, aydın sayısı artmıştır. Batı Avrupa’da yaşanan ekonomik bunalımla birlikte, özellikle Türkiyeli göçmen işçileri derinden etkileyen işsizlik sonucu marjinal ögelerde hızlı bir artış ortaya çıkmıştır. Dikkati çeken diğer bir özellik, Türkiyeli göçmen nüfusun oldukça dinamik bir biçimde değişen bileşimidir. Bugün Batı Avrupa’da bulunan Türkiyeli göçmenlerin yüzde 41’i ya 1973 bunalımından (göçün resmen durdurulduğu yıl) sonra gitmiş, ya da bu tarihten sonra Avrupa’da doğmuştur. Bu durum halen Avrupa’da yaşayan Türkiyeli göçmenler arasında, göçün başlangıcındaki beklentilerini (küçük bir sermaye, işyeri sahibi olma) karşılayarak geri dönme hazırlığı içinde olanların küçük bir azınlık oluşturduğunu ve ailesi ile birlikte yerleşme eğiliminin güçlendiğini gösteriyor. Bu gelişmeler bizlerin, Türkiyeli göçmen yığını içindeki ayrışma sürecini, bu sürecin gelişme dinamiğini daha ayrıntılı incelememizi ve ortaya çıkan değişik sınıf ve katmanlara yönelik olarak, onların somut öznel ve nesnel koşullarını, toplumsal psikolojilerini dikkate alarak daha ayrıntılı politik yaklaşımlar ve örgütsel araçlar geliştirmemizi zorunlu kılıyor. Türkiyeli göçmen kitlesini bir bütün olarak etkileyen genel sorunlar vardır. Bunlar Türkiyeli göçmenler arasında yaş, cinsiyet, sınıfsal ve sosyal farklılıklara rağmen (bunların bazılarını daha az veya çok) bütün yığını etkileyen, göçmenlik olgusundan kaynaklanan ortak, genel sorunlardır. Başlıcaları Türkiyeli göçmenlerin yasal ve sosyal statüleri ile eşit haklara sahip olmayışı, yabancı düşmanlığı, ayrımcılık, işsizlik, eğitim ve kültürel sorunlardır. Bu genel sorunların yanısıra gençlerin ve kadınların, ayrı birer sosyal katman olarak kendilerine özgü sorunları vardır.

2. Türkiyeli göçmen yığınının bugünkü genel politik eğilimi, ekonomik ve demokratik savaşıma katılım düzeyleri, toplumsal psikolojileri başlıca hangi özellikler gösteriyor?

a) Yaşadığı toplum tarafından dışlanan, kendini yaşadığı toplumdansa saymayan ve kendi içine kapanan Türkiyeli göçmenlerde varolan bu sosyal psikolojinin etkisi ile, birlikte yaşamın ve yakın aile-hemşerilik bağlarının yolaçtığı "sosyal kontrol" mekanizması, Türkiyeli göçmenler arasında tutucu geleneklerin güçlenmesini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle Türkiyeli göçmenler arasında şoven-milliyetçi ideolojinin ve gerici-dinci akımların etkisi oldukça yüksektir. Bu sosyal psikoloji aynı zamanda içinde yaşadığı, ancak dışlandığı topluma karşı bir direnme ve kendini savunma mekanizmasıdır. Bu nedenle kimi olumlu özellikler de taşımaktadır. Sendikaların uyguladığı grevlerde, Türkiyeli göçmen işçiler, grevin hareketli kesimini oluşturmaktadır. Bunun bir nedeni içinde yaşadığı koşullara karşı protestosunu göstereceği bir zemin bulduğunda keskin ve aktif tutum almasıdır. İkincisi, birarada oturmaları ve aralarındaki güçlü bağlar, dayanışma duygusu, onların birarada hareket etmelerini ve örgütlenmelerini kolaylaştırmaktadır.

b) Türkiyeli göçmenlerin politik eğilimlerine bakıldığında bunların önemli bir bölümünün özellikle politik bakımdan aktif kesimlerinde, Avrupa sosyal demokrasisinin belirli etkileri olduğu görülmektedir. Burada Avrupa sosyal demokrasisinin toplumsal yaşamda önemli bir politik güç olması ve kimi ülkelerde iktidarda bulunmasının yanı sıra, göçmen işçilere yönelik bazı reformist talepleri savunmasının da payı vardır. Yapılan değişik anket çalışmaları, Türkiyeli göçmenlerin oy kullanma hakkı bulunduğunda, oyların önemli bir kısmını sosyal demokrat partilere vereceğini göstermektedir. Nitekim yeni yapılan Hollanda belediye seçimlerinde ilk kez oy kullanan Türkiyeli göçmenler bu eğilimi pratikte kanıtlamışlardır.

c) Türkiye'deki politik parti ve akımlara göçmen işçilerin eğilimi dikate alındığında bunun ülkedeki politik gelişmelere bağlı olarak ve oradan etkilenerek değiştiği görülmektedir. Örneğin 1973 sonrası ülkede yükselen sınıf savaşımının etkileriyle sol ve ilerici düşünceler Türkiyeli göçmenler arasında daha hızlı yaygınlık kazanmış, ancak daha sonra ülkede yükselen terörizmin Türkiyeli göçmenler üzerinde de olumsuz etkisi olmuş ve genel olarak aktif politik çalışmadan uzak kalma eğilimi güçlenmiştir. Göçmen işçilerin sosyal psikolojisinden yararlanarak faşist ve dinci akımlar başlangıçta oldukça yaygın bir örgütlenme ve yığın desteği sağlamışlardır. Ancak göçmen işçilerde kalıcılaşma eğilimi güç-

lendikçe ve uzun erimli amaçlar, ekonomik, politik haklar için savaşıma girme istemi arttıkça bu akımların etkinliği de azalmaktadır. Ayrıca nüfus gençleştikçe tutucu geleneklerin etkisi de azalmaktadır. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde Türkiyeli politik akımların göçmen işçiler üzerindeki etkileri ve örgütlülük düzeyleri sınırlıdır.

d) Türkiyeli göçmenlerin bulundukları ülkede ekonomik ve politik savaşıma katılma düzeyi düşüktür. Türkiyeli göçmen yığını içinde uzunca bir süredir yaşanan apolitikleşme süreci varlığını sürdürmektedir. Bu apolitikleşme sürecinin birçok nedeni vardır. Türkiyeli göçmen işçilerde varolan "geçici işçi" psikolojisi onların ekonomik ve politik savaşıma katılmalarını engelleyen önemli bir etmen olmuştur. Kalıcılaşma eğiliminin güçlenmesiyle birlikte nesnel olarak ortaya çıkan, yaşadığı toplumda bir yer, sosyal statü edinme ve yeni bir kimlik arayışının toplumsal bilinçte ve Türkiyeli göçmenlerin psikolojilerinde yansıması daha gecikmeli ve karmaşık bir süreçtir. Üstelik bu gelişme henüz bir eğilim düzeyindedir. Henüz Türkiyeli göçmenler arasında yerleşmiş bir yargı, kesinleşmiş bir karar ve seçim düzeyinde değildir. Bunun yanı sıra Batı Avrupa'da sendikaların ve politik partilerin göçmen işçilere, onların sorunlarına yönelik politikalarının çoğunlukla belirsiz olması, onların eşit haklar savaşımını kararlılıkla savunmaktan uzak durmaları Türkiyeli göçmenlerin ekonomik ve politik savaşıma katılmalarını olumsuz etkilemiştir. Türkiyeli göçmenlerin ne bulundukları ülkede, ne de Türkiye'de politik karar mekanizmalarına katılma, oy verme, seçme ve seçilme haklarının bulunmayışı diğer olumsuz bir faktör olmuştur. Gerek ülkenin güvenlik güçlerinin ve gerekse Türkiye konsolosluklarının aktif politik çalışmaya girenleri izlemeleri ve dolaylı baskılarda bulunmaları, sınırdışı edilme tehdidi, Türkiyeli göçmen yığınının ekonomik ve politik savaşımın dışında kalmasına rol oynamıştır.

Türkiyeli göçmen işçi yığını içinde yaşanan apolitikleşme sürecine değinirken, bu süreçte ortaya çıkan değişme eğilimini de görmek gerekiyor. Herşeyden önce Batı Avrupa'da yaşanan ekonomik bunalım toplumsal yaşamı derinden etkiliyor. Bu koşullarda grev hareketlerinde bir yükselme ve sendikal savaşımında militanlaşma eğilimi görülüyor. Barış savaşımı yığınsallığını ve toplumsal etkinliğini sürdürüyor. Bu toplumsal gelişmeler Türkiyeli göçmenleri de etkiliyor. Ayrıca ekonomik kriz en başta Türkiyeli göçmen işçileri tehdit ediyor. Bunun yanı sıra Türkiyeli göçmenler arasında egemen duruma gelen kalıcılaşma eğilimi, onların sorunlarının çözümü ve eşit haklar için savaşıma daha geniş ölçüde katılmalarının nesnel koşullarını olgunlaştırıyor. Gerek sendikaların, ge-

rekse barış ve demokrasi yanlısı parti ve hareketlerin göçmen işçi sorunlarına ilgisi ve politika belirleme çabaları artıyor. Bazı ülkelerde göçmen işçilere yerel seçimlere katılma hakkının tanınması bu süreci daha da hızlandırıyor. Türkiye’de ise diktatörlük rejimine karşı halkın artan hoşnutsuzluğu, yığın eylemlerinde, politik planda ortaya çıkan canlanma eğilimi, göçmen işçileri de olumlu yönde etkileyecektir. Bütün bunlar Türkiyeli göçmenler arasında yakın gelecekte politik savaşıma ilginin artacağını, yakıcı somut istemler temelinde yığın savaşımının yükselebileceğini ve politikleşme sürecinin derinleşeceğini gösteriyor. Bunun ilk göstergeleri ortaya çıkıyor. Örneğin Hollanda’da, Türkiyeli göçmenlere ilk kez tanınan yerel seçimlerde oy kullanma hakkı sonucunda, gerek seçim çalışmalarına ilgi ve aktif katılımın, gerekse oy kullanma oranının yüksekliği (Türkiyeli göçmenler arasında oy kullanma oranı yüzde 60’ın üstündedir) dikkat çekici olmuştur.

e) Türkiyeli göçmenlerin kendi sorunları ve hakları için örgütlenme düzeyi genelde düşüktür, ancak süreç içinde bu artan ve güçlenen bir eğilimdir. Bu zayıflığın temel nedeni Türkiyeli göçmenlerin örgütlenme ve demokratik savaşım geleneklerinin zayıf olmasıdır. Buna bağlı olarak Türkiyeli göçmen işçiler arasında sendikalaşma oranı da düşüktür. Ancak bu oran ülkeden ülkeye değişen özellikler göstermektedir. Ülkenin sınıf savaşımı gelenekleri, sendikaların örgütlülük düzeyi, toplumsal etkinliği ve savaşkanlığı bu durumu doğrudan etkilemektedir. Örneğin Federal Almanya, Fransa, İsveç gibi ülkelerde göçmen işçilerin sendikalar da örgütlülük düzeyi Hollanda’ya oranla göreceli olarak hayli yüksektir.

f) Türkiyeli göçmenlerin psikolojilerinde dikkate alınması gereken bir özellik, onların “Türkiye’ye karşı” açık eylemlere ve politik tutumlara tepkili yavaşmalarıdır. Bu durumun nedeni, zaten bulunduğu ülkede horlanan ve küçümsenen Türkiyeli göçmenlerin, “ülkelerini yabancılar önünde kötüleyen” yaklaşımları onaylamamaları, bunu bir ulusal onur sorunu olarak görmeleridir. Bizler politik faaliyetlerimizde, onların ulusal onur konusundaki duygularına sahip çıkmalı, eylemlerimizin “ülkemize karşı ve onu küçük düşürme” amacına yönelik değil, bir avuç işbirlikçi, halk ve ulus düşmanı güçlere karşı olduğunu anlatmalıyız. Bu halk düşmanlarının işçi ve emekçilere zorbalıkla dayattıkları rejimin, ulusal onurumuzu, ulusal bağımsızlığımızı nasıl ayaklar altına aldığını, ABD emperyalizmine peşkeş çektiğini, yabancılar önünde “demokratik özgürlüklere ve demokrasiye layık olmayan, geri kalmış bir Asya ülkesinin insanları” olarak nasıl küçümsenmemize yol açtığını, “eloğlundan kendimiz için daha geniş demokratik haklar isterken, ülkemizdeki bugünkü

rejim nedeniyle boyunumuzun nasıl utançla eğildiğini” dile getirmeliyiz. Ulusal onurumuza sahip çıkmak için bugünkü rejimin yıkılması için savaşmanın gerekliliğini göstermeliyiz.

Türkiyeli göçmenlerin kendi deneylerinden çıkardığı bir sonuç da, bugüne kadar hiçbir hükümetin onların hakları için tek bir adım atmadığıdır. Yıllardır bir “döviz makinası” olarak görüldüğüdür. Bu nedenle Türkiye hükümetine karşı “güven duymamak” genel bir eğilim haline gelmiştir.

g) Türkiyeli göçmenler üzerinde Batı Avrupa tipi yaşamın etkileri genelde az olmuştur. Burada kuşkusuz göçmen işçilerin kendi içlerine kapanık yaşam tarzı ve sosyal psikolojileri etkin olmuştur. Ancak kalıcılaşma eğilimi arttıkça yavaş da olsa (ekonomik ve sosyal koşulların değişmesinin bilinçte ve değer yargıları sistemine yansımaları daha yavaş gelişen bir süreçtir) bu etkilenme kendisini hissettirmektedir. Özellikle ikinci kuşak içinde ve gençler arasında bu etki çok daha güçlüdür. Bu etkinin iki yönlü, hem olumlu hem olumsuz sonuçları vardır. Bir yandan demokratik kazanım ve geleneklerden yararlanma, daha iyi bir yaşam için mücadele etme, dünyayı ilgilendiren yakıcı sorunlarla yüzyüze gelme (barış savaşımı gibi) Türkiyeli göçmenlerin çevrenini genişletmektedir. Öte yandan egemen Avrupa burjuvazisinin kozmopolit, yoz kültürü, ideolojik planda yığınları şaşırtmaya yönelik yoğun emperyalist propaganda, Türkiyeli göçmenleri olumsuz açıdan da etkilemektedir. Bu durum genelde eski değer yargılarının yıkılmasına yol açmakta, ancak bunların yerini aynı hızda yeni, demokratik ve barışçı değer yargıları almamaktadır. Sonuçta bu değişik bunalımlara, özellikle ikinci kuşakta kimliğini bulamamanın getirdiği sorunlara, kişilik deformasyonlarına yol açmaktadır.

h) Türkiyeli göçmenler arasında güçlenen kalıcılaşma eğilimi onların toplumsal bilinç ve psikolojilerinde çelişkili bir süreç olarak yansıyor. Bir yandan yaşadığı toplumda bir yer ve toplumsal statü edinme, aile yaşamını bu toplum içinde sürdürme çabası güçleniyor. Geri dönüş planlarını sürekli daha ileri tarihe, kendisinin de tam tarif edemediği uzak bir geleceğe erteliyor. Öte yandan içinde yaşadığı toplum tarafından dışlanma, hükümetlerin ayrımcı politikaları, yabancı düşmanlığı gibi birçok nedenle, kendisini ve geleceğini bu toplum içinde güvenli hissetmiyor. Kesin olarak yerleşme konusunda karar vermekte güçlük çekiyor. “Geçicilik” konumu ve psikolojisi süregelenleşiyor. Üretim süreci içindeki yeri açısından Türkiyeli göçmen işçi nesnel olarak bulunduğu ülkenin işçi sınıfının bir parçasını oluşturuyor. O ilk günden itibaren

o ülke işçi sınıfının savaşımları içinde kendini buluyor. Kalıcılaşma eğilimi güçlendikçe o ülke işçi sınıfının demokratik ve ekonomik savaşımına katılma düzeyi de artıyor. Kendi özgül sorunlarıyla o toplumdaki genel sorunlar arasındaki bağı daha açık görmeye başlıyor. Kendisini vahşice sömüren, yabancı düşmanlığını, ayrımcılığını körükleyen sınıf düşmanını, ana politik düşmanını, Avrupa tekeli burjuvazisini daha açık tanıyor. Öte yandan Türkiye ile çok yönlü ekonomik, sosyal bağları sürüyor. Özellikle göçün ilk yıllarında sağladığı birikimi ülkede değerlendirdiğinden ekonomik ve sosyal ilişkiler çerçevesinde yaşamındaki parçalanma varlığını sürdürüyor. Ekonomik, politik ve ideolojik olarak hem kendi ülkesinden, hem de çalıştığı ülkeden etkileniyor. Bugün çelişkili konumu varlığını sürdürüyor olsa da, kalıcılaşma eğiliminin güçlenmesi ile birlikte Türkiyeli göçmenlerin bulundukları ülkedeki süreçten etkilenmesi artıyor. Ülke ile bağları giderek zayıflıyor. Gelecekte bu eğilimin daha da güçlenmesi olasıdır.

3. Kapitalin ulusal sınırları tanımayan genişleme eğilimi, kârı sürekli arttırma ve bu amaçla yedek işçi ordusu oluşturma gereksinimi ve kapitalizmin eşitsiz gelişme yasası sonucu, geri kalmış bölge ve ülkelerden gelişmiş kapitalist metropollere doğru ortaya çıkan işçi göçü kapitalizmin nesnel bir yasallığıdır. Lenin bu gelişmenin nesnel bir gerçek ve "kapitalizmin geri kalmış yörelerden milyonlarca işçiyi yarı feodal koşullardan çıkaran, onları proletaryanın ileri, uluslararası ordusu safları içine sokan, ulusal sınırları ve önyargıları yıkan ve bu emekçileri dünya tarihsel hareketinin bir parçası yapan bu modern göçün ilerici bir nitelik taşıdığını" vurguluyordu. Lenin bu olguyu inceleyen doğru politik tutumun, işçi göçüne karşı çıkmak değil komünistlerin göçmen işçilerin eşit haklara kavuşması için, yerli ve yabancı işçilerin aynı sendikalarda biraraya gelmesi ve göçmen işçilerin tam eşitliği (politik ve sivil) için sürekli ve sapmadan mücadele etmek olduğuna dikkati çekiyordu. Günümüzde, 1960'lı yıllarda yaşanan yoğun işçi göçü ise, kapitalizmin nesnel gelişme sürecinin yolaştığı görece az gelişmiş yörelerden metropollere göç biçiminde sınırlı bir olgu olmaktan çıkmış, emperyalist çağda tekeli devlet kapitalizmine özgü düzenlemelerle yeni sömürgeciliğin etkili bir ekonomik ve politik aracı olarak ortaya çıkmıştır. Emperyalist ülkeler, kapitalizmin görece daha az geliştiği çeper ülkelerde yaratılan artı değere (eşit olmayan ticaret, kredi, borç vb.) dolaylı el koymanın yanısıra, bu araçla bir yandan bu ülkelerde ucuz iş gücünü doğrudan sömürme olanağına sahip olmuştur. Bu işgücünün yetişmesi ve

eğitilmesi için gerekli asgari sosyal harcamalar için tek kuruş ödemeksizin, ülkesinden ve ailesinden onları kopararak, hiç bir konuda eşit hak tanımayarak, kendi ülkesinde işgücüne ödediği ortalama ücretin çok daha altında ücret vererek vahşi bir sömürü aracı olarak kullanmıştır. Diğer yandan emperyalizm bu ülkelerde "hazır buldukları" üretici gücün önemli bir kesimini kendisine çekerek, bu ülkelerin kendi bağımsız gelişmelerini de olumsuz etkilemiş ve emperyalizme bağımlılıklarını güçlendirmiştir. Ayrıca emperyalist ülkeler, değişik ulustan işçiler arasındaki rekabeti körükleyerek işçi sınıfını bölme politikası izleyerek ve artan yedek işçi ordusu aracılığıyla kendi ülkesindeki ücretlerini düşürerek bir bütün olarak işçi sınıfını daha yoğun sömürmek için bu araçtan yararlanmışlardır. İşçi gönderen ülke açısından ise, emperyalizme bağımlılık nedeniyle çözümsüz kalınan sanayileşme ve istihdam sorunu karşısında işgücü ihracı, işsizlik ve bunun sosyal sonuçlarını hafifletmek, ülkenin döviz gereksinimini karşılamak amacıyla kullanılmıştır. Böylece emperyalizm bir yandan kendisine bağımlı ülkelerde, sorunları erteleyerek, ekonomik ve politik istikrarı sürdürmek olanağını bulmuştur. Diğer yandan bağımlı ülkelerin bu kaynaktan sağladıkları döviz girdileri ise, bağımlı ekonominin emperyalist ülkelere yaptığı ithalatın, dış borç ödemelerinin finanse edilmesi ve garanti altına alınması için kullanılmıştır. Böylece emperyalist ülkelerde ekonominin görece gelişme gösterdiği bir dönemde, üretilen malların tüketilmesi, iç ve dış pazarın genişlemesi sağlanmıştır. Sonuçta bu ilişki, az gelişmiş ülkenin emperyalizme bağımlılığının daha geniş ölçüde, yeniden üretilmesi olmuştur.

Kapitalizmin genel bunalımıyla devresel bunalımının iç içe geçtiği içinde bulunduğumuz dönemde, en gelişmiş kapitalist ülkelerde bile yaygın işsizliğin kronik, süregen bir nitelik alması, az gelişmiş ülkelere iş göçünü yavaşlatmış ve büyük göçler şimdilik durmuştur. Devlet tekeli düzenlemelerde göçmen işçileri geri dönüşe zorlayan politikalar öne çıkmıştır. Artık kapital için Avrupa'da yetişen ikinci ve üçüncü nesil göçmenler başvuracağı potansiyel bir ucuz işgücü ordusudur.

4. Avrupa egemen tekeli burjuvazinin göçmen işçilere yönelik politikalarının özü, dolaylı veya dolaysız ayrımcılık ve zorla asimilasyon politikasıdır. Egemen tekeli burjuvazi bu politikasını asimilasyona karşı olduklarını ve "entegrasyonu" savunduklarını söyleyerek gizlemek istiyor. Böylece entegrasyonun gerçek politik anlamını da çarpıtıyor. Entegrasyon-bütünleşmenin- politik anlamı "değişik ırk ve etnik grupların **özgür ve eşit birlikler** olarak biraraya getirilmesi ve ırk, etnik

gruplar üzerinde ayrımcılığa yolaçan **yasal ve sosyal** engellerin kaldırılmasıdır". İrk ayrımcılığına karşı olarak öne sürülen entegrasyon kavramı aynı zamanda ilerici nitelikler taşıyan bir politik yaklaşımın da ifadesi olmaktadır. Egemen Avrupa burjuvazisi ise entegrasyon kavramını ilerici politik özünü boşaltarak ve onu çarpıtarak kullanıyor. Entegrasyonu sadece Türkiyeli göçmenlerin bulundukları ülkenin dilini öğrenmeleri, o ülkenin kültürünü, yaşam tarzını benimsemeleri ve topluma "uyum" sağlamaları olarak yorumluyor ve uyguluyor.

5. Gerek entegrasyon kavramının taşıdığı ilerici öz, gerekse yaygın olarak benimsenmiş bir politik yaklaşım olması açısından bu kavram, bizim politik mücadelemizde yararlanabileceğimiz ve kullanabileceğimiz bir kavramdır. Göçmen işçilerin eşit haklar savaşımında, birlikte yürümek zorunda olduğumuz birçok ilerici ve demokratik güç entegrasyonu savunuyor. Hatta gerici burjuva hükümetleri entegrasyona açıktan karşı çıkamıyorlar. Bunun nedeni kuşkusuz ilerici insanlığın yüzyıllar boyu ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı yürüttüğü mücadele sonucunda, aynen faşizmde olduğu gibi, ayrımcılığın da tarih önünde mahkum edilmiş olması ve artık açıkça savunulamaz hale gelmesidir. Ancak bizim politik tutumumuz, entegrasyondan yana olduğumuzu söylemekle sınırlı kalmamalıdır. Çünkü entegrasyonun egemen burjuvazi tarafından yaygın olarak propaganda edilen çarpık bir yorumu vardır ve değişik politik güçler bu kavramdan değişik anlamlar çıkarmaktadır. Bu nedenle biz entegrasyonu savunurken ondan ne anladığımızı ve nasıl bir entegrasyonu savunduğumuzu açıklamak zorundayız. Bizlerin eşit haklar temelinde özgür entegrasyondan yana olduğumuzu ve bunun için ayrımcılığa yolaçan tüm yasal ve sosyal engellerin kaldırılmasını istediğimizi vurgulamalıyız.

6. Bilince çıkarılması gereken önemli bir konu, bizim savunduğumuz entegrasyonun bugün içinde yaşanılan toplumsal yapıda, emperyalist bir ülkede, eşit yasal haklara sahip olursa bile gerçekleşemeyeceğidir. Çünkü ancak sosyalizm koşullarında, eşit haklara ve yapılara sahip ulusal gruplar arasında bir kaynaşma ve bütünleşmeden söz edilebilir. Kapitalizm koşullarında entegrasyon söz konusu olamaz, çünkü toplumda egemen olan eşit, özgür, demokratik ilişkiler değil, sömürüye dayanan baskı ilişkileridir. Emperyalist bir ülkede, toplumsal yapının doğası gereği, kaçınılmazlıkla söz konusu olan, zor ögesi ağır basan asimilasyondur. Nitekim eşit olmayan haklarla, bir dizi ayrımcı yasa ve uy-

gulamalarla somut yaşamda varolan budur.

Bizim savunduğumuz entegrasyonun farklı ulusal grupların eşit ve özgür birlikler olarak kaynaşmasının, ancak toplumun her türlü baskı ve sömürü ilişkilerinden kurtulduğu, gerçek anlamda özgürleştiği ve demokratikleştiği, bütün ulusal azınlıkların eşit haklara sahip olduğu koşullarda gerçekleşebileceğini savunmalıyız. Yeni-sömürgecilik sonucu geri kalmış bir toplumsal yapıdan gelen ulusal azınlığın, tarihsel olarak egemen ulusla eşit olmayan konumlarda bulunduğundan yola çıkarak, kağıt üzerinde kalmayacak gerçek eşitliğin sağlanması için bu ulusal azınlıklara olumlu ayrımcılık anlamında ek hakların verilmesinin zorunlu olduğunu ileri sürmeliyiz. Bu nedenle biz, sosyal-reformistlerin öne sürdüğü, bugünkü toplumsal yapıda göçmen işçilere kısmi haklar vererek, sınırlı reformlarla kimi iyileştirmeler sağlayarak, entegrasyonun sağlanabileceği yolundaki hayallere ve bilinç çarpıtmalarına karşı aktif bir ideolojik savaş yürütmeliyiz. Kuşkusuz bu tutum, Türkiyeli göçmenlerin sınırlı haklar ve reformlar uğrunda savaşımının önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. Bizim politik yaklaşımımız, sınırlı haklar ve reformlar yoluyla, toplumsal yapıda köklü değişiklikler sağlamadan sorunun çözülebileceğini savunan sağ revizyonist yaklaşımlardan olduğu kadar; sınırlı reformların ve kazanımların, daha geniş yığınları aktif politik savaşıma çekmede bir araç olduğunu ve yığınların daha ileri hedefler uğrunda savaşa atılmasının nesnel ve öznel koşullarını hazırladığını kavramayan sol revizyonist yaklaşımlardan da bütünüyle farklıdır.

7. Türkiyeli göçmen yığını içindeki politik çalışmada, onların eşit ekonomik, sosyal ve politik haklara sahip olması ve her türlü ayrımcılığın kaldırılması için savaşım ana doğrultu olmalıdır. Özellikle politik haklar, seçme ve seçilme hakkı için savaşım özel bir önem taşıyor. Yerli ulusun sınıf bilinçli proletaryasının göçmen işçilerin eşit haklar savaşımını aktif bir biçimde desteklemesi enternasyonalizmin, işçi sınıfının birliğinin yaşama geçmesi ve ortak savaşımın örgütlenmesi için zorunludur. Yerli ve yabancı işçilerin ortak ve zorlu savaşımları sonucunda eşit haklar "kağıt üzerinde" ve yasal planda sağlansa bile, emperyalist bir ülkede somut yaşamda fiili ayrımcılık sürecektir. Bu nedenle sorunun nihai çözümü toplumsal devrim sorunuyla bağlıdır. Çünkü ancak o zaman, değişik ulusal gruplar arasında her türlü ayrıcalığın ortadan kaldırılacağı, gerçek eşitliğin sağlanacağı, eşit ve özgür bir bütünleşmenin olacağı nesnel koşullar yaratılabilir. Değişik ulustan sınıf bilinçli işçiler bir yandan bu sorunun köklü çözümü için ortak savaşım yürütür-

ken, diğer taraftan göçmen işçilerin eşit haklara kavuşmaları ve sınırlı reformlar için de birlikte savaşılır. Egemen burjuvazinin işçileri ulusal temelde bölme, yedek işçi ordusu aracılığıyla ücretleri düşürme girişimlerine karşı, yerli ve yabancı işçilerin örgütsel birliği (politik ve sendikal) için savaşım bunun ayrılmaz bir parçasıdır.

Kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak daha gelişmiş egemen ulusun, diğer ulusal azınlıkları bir süreç içinde kaçınılmaz olarak asimile ettiği bilinen nesnel bir gerçek. Bu nedenle Türkiyeli göçmenler de uzun bir tarihsel süreç içinde asimile olacaktırlar. Bu nesnel bir yasallık ve özünde ilerici bir gelişmedir. Biz egemen burjuvazinin zorla asimilasyon politikasına karşı çıkarken, bizim eşit haklar temelinde, her türlü ayrıcalığın ortadan kalktığı ve her azınlığın kendi ulusal kimliğini özgürce geliştirebildiği koşullarda doğal asimilasyondan yana olduğumuzu söyleyeceğiz.

8. Türkiyeli göçmen işçi örgütleri, bugün göçmen işçilerin somut sorunlarından yola çıkarak onları eşit haklar savaşımı içinde örgütlemeli ve onların bu savaşım içinde ana politik düşmanlarını (egemen Avrupa burjuvazisi) ve dostlarını tanımalarına, bulunduğu ülkenin işçi sınıfı başta olmak üzere barış ve demokrasi güçleriyle birlikte savaşım vermenin zorunluluğunu kendi deneyimleri temelinde kavramalarına yardımcı olmalıdır. Diğer yandan bu örgütler, bulunduğu ülkedeki sınıf örgütlerinin, barış ve demokrasi güçlerinin göçmen işçi sorununa eğilmelerine, bu sorunun çözümü doğrultusunda ortak politikalar saptamalarına ve ortak savaşımın örgütlenmesine katkıda bulunmalıdır. Bunun yanı sıra ülkemizin içinde bulunduğu politik koşullar dikkate alınarak göçmen işçi örgütleri, Türkiye demokrasi güçleriyle aktif bir dayanışma hareketinin yürütülmesine yardımcı olmalıdır.

Türkiyeli göçmenlerin somut sorunları etrafında yürütülen kampanyalar, tek bir sorun etrafında da yürütülse sonuçta eşit ekonomik, sosyal ve politik haklar savaşımına bağlanmalıdır. Yığın örgütlerinin faaliyetlerinin temel doğrultusu, uzunca bir dönem için "ayırımçılığa karşı eşit haklar için savaşım" olmak zorundadır. Ancak böylesi bir savaşım içinde geniş göçmen yığını aktif mücadeleye çekilebilir, örgütlü bir güç haline gelebilir ve politik açıdan eğitilebilir. Eşit haklar savaşımı aynı zamanda Türkiyeli göçmenlerin bulunduğu ülkedeki barış ve demokrasi güçleriyle ortak savaşımında somutlandığı bir alandır. Çünkü göçmen işçilere eşit hakların tanınıp tanınmaması konusundaki tutum, o ülkedeki ilerici ve gerici güçleri, göçmen işçi sorununda somut olarak birbirin-

den ayıran temel yaklaşımdır. Türkiyeli göçmenler eşit haklar savaşımında, somut yaşamın içinde gerçek dostlarını, düşmanlarını ve salıntılı unsurları görüp tanıyacaklardır. Bu nedenle eşit haklar savaşımı, Türkiyeli göçmenleri yığınsal olarak örgütlemeye ve aktif savaşıma çekmeye yakalanacak ana halka olmalıdır. Daha geniş Türkiyeli göçmen yığınının politik savaşıma çekme açısından, onlara seçme ve seçilme hakkının tanınması için savaşımı yükseltmek özellikle önem taşımaktadır. Türkiyeli göçmenleri, politik yaşamın dışında tutmaya çalışan politikalara karşı kararlı bir mücadele vermek gerekiyor.

Türkiyeli göçmen yığınının yönelik çalışmanın üzerinde durulması gereken diğer bir yönü, Türkiye'deki demokrasi savaşımının ve Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışmanın öneminin göçmen işçilere kavratılması sorunudur. Etkin ve yığınsal bir dayanışma hareketinin örgütlenmesi bu sorunla sıkıca bağlıdır. Bugün bizim bu alandaki faaliyetimiz, Türkiyeli göçmen yığınının politik bilinç düzeyi yüksek, ancak çok dar bir bölüme seslenmektedir. Bu durum Türkiyeli göçmenlerin "artık ülkedeki gelişmelerle ilgilenmedikleri" yolunda yanlış düşüncelerin filizlenmesine yol açıyor. Bu doğru değildir. Asıl sorun bizim Türkiyeli göçmenlerin somut çıkarları ile ülkedeki rejim arasındaki bağı ortaya koyan sistemli bir politik çalışma yürütmekteki eksikliklerimizdir.

9. Göçmen işçi örgütlerinin faaliyetlerinde ve yığın çalışması içinde kültürel ve sosyal etkinliklere özel bir önem verilmelidir. Bunun birçok nedeni var. Birincisi, farklı ulusal özellikler taşıyan Türkiyeli göçmenlerin, bu alanda çok derinden duydukları gereksinimi, bizim karşılayabilmemiz gerekiyor. Yaşadığı ülkede dışlanan, ikinci sınıf vatandaş muamelesi gören, o ülkenin yaşam biçimine, kültürüne, geleneklerine yabancı Türkiyeli göçmenler, kendi içlerine kapanık bir yaşam içinde ulusal kültürünü, sosyal ilişkilerini sürdürmeye çalışıyor. "Gurbetlik" psikolojisi Türkiyeli göçmenlerin bu alandaki gereksinimlerini olağanüstü biçimde artırıyor ve yaşadığı topluma karşı bir "savunma mekanizması" işlevini görüyor. İkincisi, bu alan aynı zamanda ciddi bir ideolojik savaşım alanıdır. Çünkü egemen güçler, göçmen işçilerin derinden duydukları bu gereksinimin farkındadır. Avrupa egemen burjuvazisi, bir taraftan emperyalizmin yoz, kozmopolit kültür öğelerini, "batı tipi yaşam tarzını" Türkiyeli göçmenlerin içine, özellikle ikinci ve üçüncü kuşağa taşıyor. Öte yandan Türkiye egemen güçleri bir yandan dinsel gericiliği, şöven milliyetçiliği besleyerek, diğer yandan en yoz kültürel öğeleri video-culuk, arabesk, vb., araçlarla olağanüstü yaygınlaştırarak göçmen işçi-

leri kültürsüzleştirmeye çalışıyor. Bunun sonucu olarak göçmen işçiler iki farklı kültürün en yoz, kozmopolit unsurlarının içiçe geçtiği, gerici ve şöven milliyetçi ideoloji ile beslenen bir "alt kültür" aracılığıyla zehirlenmeye çalışılıyor. Türkiyeli göçmenlerin içinde yaşadıkları toplumun etkileriyle değişen önyargıları, moral değerler sistemi yerine sözde "göçmen sanatı, kültürü" adına bu yoz ve kozmopolit moral değerler aşılmanmaya çalışılıyor. Bu durumda Türkiyeli göçmenlerin kendi ulusal kültürlerinin ilerici, hümanist ve barışsever özünü korumak ve yaşatmak, bunu geniş göçmen yığınına, ikinci ve üçüncü kuşağa taşımak, egemen güçlerin onları kültürsüzleştirme, yozlaştırma girişimine karşı savaşmak zorunlu olmaktadır. Türkiyeli göçmenleri demokratik bir platformda örgütlenme çalışması böylesi bir savaşım olmaksızın başarıya ulaşamaz. Ayrıca bu savaşım sadece kendi ulusal kültürümüzün ilerici, hümanist ve barışsever yanlarını değil, içinde yaşanan toplumun ilerici, demokratik kültür öğelerini, giderek tüm insanlığın bu doğrultudaki evrensel birikimini Türkiyeli göçmenlere aktarmak ve yaşanan ülkede değişik ulusal kökenlerden oluşan işçi sınıfının, bu değişik ulusal renkleri de içinde taşıyan gerçek kültürünün yaratılmasına katkıda bulunmak gibi çok yönlü bir savaşımdır. Ayrıca bu çalışma, Batı Avrupa'da yaşayan Türkiyeli sanatçı ve aydınların örgütlenmesinin en etkili aracıdır. Bu nedenle Batı Avrupa'da bu doğrultuda faaliyet yürüten kalıcı kurumların örgütlenmesine yardımcı olmak gerekiyor.

10. Genel olarak bakıldığında, Batı Avrupa'daki göçmen işçi örgütlerinin önünde yığınsallaşma, daha geniş Türkiyeli göçmen yığınına kucaklama sorunu vardır. Bunun için yığın örgütleri ve buradaki aktif kadrolar yürütülecek çalışmanın amaçları, temel sorunlar ve bunları ortadan kaldırmak için yapılacak işler, ana görevler üzerine açık perspektiflere sahip olmalıdır. Planlı, hedefleri belli, düzenli ve sürekli bir çalışmayı örgütlemek ve bunu merkezi kampanyalar aracılığıyla yaşama geçirmek, temel çalışma stili olmak zorundadır. Örgütsel çalışmada esas ağırlık yığın bağlarını güçlendirmeye verilmelidir. Belli örgütsel hedefler seçmek, gücümüzü ve kadroları sonuç alıcı bu yerlere yığmak, örgütlenme çalışmalarını halka halka büyütme gerekiyor. Yapay "demokratik örgütler" kurmaktan, gücümüzü aşan işlere dalmaktan, bürokrasi içinde boğulmaktan kaçınılmalıdır. Kadroların ideolojik, politik eğitimine ve yeni kadro kazanmak için sistemli bir çalışmanın yürütülmesine gereken önemi vermek zorunludur. Örgütsel çalışmada işbölümünün geliştirilmesi, işin birkaç kişinin omuzuna yıkılmasına son verilmesi, alı-

nan kararların uygulanması için her düzeyde, iş üzerinde denetimin geliştirilmesi gereklidir. Bunlar öncelikle çözülmesi gereken ana sorunları oluşturuyor.

11. Göçmen işçi örgütlerinin, bulundukları ülkede tüm işçi sınıfı örgütleriyle, barış ve demokrasi güçleriyle sıkı bir iş ve eylem birliği içinde çalışmaları zorunludur. Bu işbirliği çalışmalarında dikkate alınması gereken başlıca noktalar nelerdir? İşbirliği yapılmak istenen örgütlerle kurulacak ilişkilerde neyin amaçlandığı ve hangi hedeflere varmak istenildiği açık olmalıdır. Genel olarak "iyi ilişkiler geliştirmek" için işbirliği yapmak sonuç verici olamaz. Somut olarak hangi hedeflere ulaşmak için, hangi ortak işin, nasıl birlikte yapılacağı önceden planlanmalıdır. Önerilen çalışmanın içeriği, yürütülecek ortak eylemler ve bunları örgütlenme biçimi belirlenmelidir. İşbirliğini geliştirecek somut bir politika bu sorulara yanıt vermeden saptanamaz. Yürütülecek ortak çalışmanın konusu, işbirliği yapılacak örgütün yapısı, ilgi alanı ve politik eğilimi dikkate alınarak saptanmalı ve hem onların, hem de göçmen işçilerin ortak çıkarlarını yansıtmalıdır. Bu nedenle işbirliği yapılacak örgütlere esnek yaklaşmak, karşı tarafın görüş ve önerilerini dikkate almak ve bunlar içinde çakışan ortak yanları öne çıkarmak zorunludur. Unutulmamalıdır ki her iş birliği çalışması, karşılıklı tavizlere dayanır ancak her defasında sürdürülen ilişki içinde verilecek tavizlerin sınırları işbirliği yapılan örgüte karşı izlenen politikanın amaçlarına bağlı olarak belli olmalıdır. İşbirliği çalışmalarında, katılan bütün örgütlerin, örgütsel bağımsızlıklarının korunmasına özen gösterilmelidir. İş ve eylem birliği süreçlerinin, sadece örgütlerin yönetim organları arasında, tavandan kurulacak ilişkilerle gelişmeyeceği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle diğer örgütlerle tabanda, yerel düzeyde ve her kademede ortak çalışma zeminlerinin yaratılması için çaba sarfedilmelidir. Asıl önemlisi bu örgütlerin içinde, göçmen işçi sorunlarına yönelik aktif bir çalışmanın yürütülmesi zorunludur. İşbirliğini geliştirmeye çalıştığımız örgütlerin önemli bir çoğunluğunun göçmen işçilere yönelik eşit haklar temelinde belirgin ve tutarlı bir politikalarının olmadığını dikkate alınırsa bunlarla ortak bir program çerçevesinde kalıcı işbirliği platformları oluşturmanın güçlükleri anlaşılır. Bu nedenle başlangıçta tek tek somut sorunlara yönelik, daha dar alanlarda işbirliği ilişkilerini geliştirmek hedeflenmelidir.

12. Sendikal merkezlerle yürütülecek ilişkilerde yukarıda değindiğimiz genel ilkeler çerçevesinde ele alınmalıdır. Ancak bunlarla ilişkilerin taşıdığı önem açısından üzerinde biraz daha durmak ve somutlamak

yararlı olacaktır. Sendikalarla göçmen işçi örgütleri arasında "yukarıdan", örgütler düzeyindeki işbirliği çalışmalarının temel konusu, Türkiye'de göçmen işçilerin somut sorunları üzerine birlikte çalışma yürütmek, temel istemleri ve ortak yaklaşımları belirlemek ve onları daha geniş ölçüde sendikalarda örgütlemek amacıyla bu istemler uğrunda ortak savaşım yürütmek olmalıdır. Ekonomik bunalıma, egemen güçlerin bunun yükünü işçilerin omuzlarına yıkmaya çabalarına, işsizliğe ve sosyal ödenimlerin kesilmesine, grev hakkının kısıtlanmasına karşı, sendikalarla birlikte tüm işçilerin ortak çıkarlarını yansıtan, acil istemlerden oluşan krize karşı alternatif bir ortak programın belirlenmesi ileri bir adım olacaktır. Bu program etrafında bütün uluslardan işçilerin birliğini savunmak, egemen güçlerin işçi sınıfını bölme girişimlerini boşa çıkarmak olanaklıdır. Sendikaların böylesi bir program temelinde aktif bir mücadele yürütmeleri için elimizden geldiğince göçmen işçi örgütleri olarak çaba sarfetmeliyiz. Ancak sendikal bürokrasinin tepelerini sadece bu yöntemle harekete geçirmenin olanaklı olmadığını biliyoruz. Tabanda göçmen işçilerin kendi istemleri uğrunda savaşımı yükselmeden işyerlerinde tüm işçilerin birliği ve aktif mücadelesi örgütlenmeden bu konuda sonuç almak olanaksızdır. Sendikalarla işbirliği girişimleri, bizim göçmen işçiler arasında, onları kendi istemleri etrafında aktif savaşıma çekmeye çalışan, sendikalara üye olmaya teşvik eden, sadece üye olmakla kalmayıp sendikalarda kendi istemlerini yükseltmelerini, her düzey ve kademedeki aktif görevler almalarını, söz ve karar organlarında temsil edilme hakkı için örgütlenmelerini, işyerlerinde işçilerin birliğini sağlamak, sendikal demokrasiyi geliştirmek için ortak savaşım yürütmelerini ve sendikalarını "aşağıdan" zorlamalarını destekleyen bir politik çalışma ile birlikte yürütülmelidir.

13. Yarı resmi nitelikli göçmenlerle ilgili kurumlar, özellikle onların uzmanlık bilgilerinden ve olanaklarından yararlanmak açısından önem kazanıyor. Bu örgütlerle kadro yetiştirmek ve politikalarını etkilemek amacıyla ilişkiler güçlendirilmelidir. Ancak göçmen işçi örgütlerinin işlevinin bu tür örgütlerle doldurulma çabalarına karşı çıkılmalıdır. Bu kurumların yönetimlerinde temsil edilme, göçmen işçi sorunlarıyla ilgili konularda söz ve karar sahibi olma hakkı için mücadele edilmelidir.

Diğer uluslardan göçmen işçi örgütleriyle, özellikle eşit haklar savaşımı temelinde ortak çalışma ve işbirliği platformları güçlendirilmeye çalışılmalıdır.

14. Değişik politik eğilimlerde Türkiye'de göçmen yığın örgütleri arasında

eylembirliği politikamız başlıca hangi temel yaklaşımları içermektedir? Biz ilkesel olarak, her ülkede Türkiye'de göçmenlerin birleşik ve tek yığın örgütünü savunuyoruz. Türkiye'de göçmen yığınının, politik eğilimlere göre değişik örgütlere bölündüğünü dikkate alırsak bu amacımıza kolayca ulaşamayacağımız açıktır. Ancak biz, Türkiye'de göçmenlerin birliğini ve ortak somut sorunlar etrafında birlikte mücadelesini aktif bir biçimde savunmaktan geri durmamalıyız. Bunu sadece savunmakla yetinmemeli ve tek, birleşik örgüt amacımıza ulaşabilmek için atılması gereken adımları, örgütsel araçları ve eylem birliği politikamızı somutlamalıyız. Birincisi, politik alanda faşistler dışında bütün Türkiye'de göçmen örgütleriyle ve politik eğilimlerle (MSP'ilerden CHP'lilere, Atatürkçülerden sol radikal akımlara kadar) eylembirliğine açık olmalıyız. Burada temel ilkimiz, bu eylem birliğinin Türkiye'de göçmenlerin somut sorunlarına yönelik olmasını kararlılıkla savunmaktır. Yığın örgütleri düzeyindeki işbirlikleri ile politik plandaki eylembirliklerini birbirinden ayırmalıyız. Yığın örgütlerinin "bir politik taraf" olarak katıldığı eylem birliklerinin, bu örgütlerin gerçek anlamda bir yığın örgütü niteliği kazanmalarını olumsuz etkilediğini deneylerimizle biliyoruz. Bu nedenle politik plandaki ilişkiler, ona uygun diğer araçlarla yürütülmelidir. İkincisi, çok değişik politik eğilimdeki yığın örgütleriyle eylem birliği sorunu, aynı zamanda onlarla bizleri biraraya getirebilecek ortak güncel sorunları ustalıkla bulup çıkarma sorunudur. Bu nedenle onların çalışmalarını, savundukları istemleri yakından izlemek ve bizim katılabileceğimiz nitelikte olanları herhangi bir karşılık beklemeden desteklemek gerekir. Üçüncüsü, Türkiye'de göçmenlerin somut sorunları etrafında ortak çalışma yürütmek için ısrarlı girişimlerde bulunmalıyız. Örgüt merkezinin böyle bir ortak çalışmaya katılmadığı durumda, yerel planda, tek tek kişiler planında onları çekebilmek için çalışılmalıdır. Bugünkü koşullarda, çok değişik politik eğilimdeki yığın örgütlerinin tümünü biraraya getirmek olanaklı değildir. Çünkü onların yalnız bizlerle değil, kendi aralarında da bir dizi sorunları vardır. Bu nedenle bizler, değişik somut sorunlar etrafında, değişik bileşimdeki politik eğilimlerle biraraya gelmeyi ve öncelikle bunlarla ayrı ayrı ilişkilerimizi geliştirmeyi, aynı zamanda onları birbirine yaklaştırmayı hedeflemeliyiz. Sorun bu gibi girişimleri birbirine alternatifmiş gibi görmeden, birbirinin karşısına koymadan onlarla çok yönlü ilişkiler geliştirebilmektir. Biz nesnel olarak bir politik eğilimle, bizle işbirliğine yatkınlık derecesine göre eylem birliği yapabiliriz. Bu nedenle doğal olarak önce bize en yakın güçlerle ilk adımları atabileceğiz. Ancak özellikle yığınsal etkinliği geniş örgütlerle işbirliğinin geliştirilmesi için özel bir politik çalışma örgütlenmelidir. Çünkü böylesi bir işbirliği,

dayanacağı geniş taban nedeniyle, diğerleri için de güçlü bir çekim merkezi olacaktır. Türkiyeli göçmenlerin herhangi bir sorunu etrafında bir yığın örgütüyle kalıcı bir ortak çalışma zemini yaratabilmek, eylem birliği politikamız açısından bir kazanım olacaktır ve bunu başarmak zorundayız. Bu ilk adım, bir taraftan diğer örgütlerin de katılımını sağlamayı amaçlayarak genişletilmeye çalışılmalıdır. Diğer taraftan başka somut sorunlar üzerinde ortak yaklaşımlar bulmaya çalışarak varolan platform zenginleştirilmeye ve derinleştirilmeye çalışılmalıdır. Somut koşullara bağlı olarak, yığın örgütlerinin asgari ölçüde de olsa katılımını sağlayarak belli bir genişlik ve yeterli bir ortak platform oluştuğunda eylem birliğini kalıcı hale getirecek örgütsel araçların yaratılması için çaba sarfedilmelidir. Böylesi bir eylem birliği süreci kuşkusuz sadece tepede, örgüt yönetimleri arasındaki ilişkilerle geliştirilemez. Bu örgütlerin tabanında eylem birliği anlayışımızı propaganda edecek politik bir faaliyetin de yürütülmesi gerekir. Bu nedenle bizler sadece kendi etkinliğimiz altındaki göçmen örgütlerinde çalışmakla yetinmemeliyiz. Diğer yığın örgütleri içinde çalışırken “değişik politik akımlardan kadro kapmak” gibi dar bir amaçla hareket edilmemelidir. Bundan çok daha önemlisi, o politik eğilime komünistlerle, TKP ile eylem birliği yapmalarının gerekliliğini benimsetebilmektir.

15. Ayrı bir toplumsal katman olarak kadınların ve gençlerin kendilerine özgü somut sorunlarını, psikolojilerini dikkate alan bir politik çalışmanın örgütlenmesi zorunludur. Türkiyeli göçmenler arasında varolan yoğun işsizlik bu kesimleri çok daha derinden etkiliyor. Ekonomide yaygınlaşan kısıtlamalarda göçmenler arasında işlerini ilk kaybedenler kadınlar ve gençler oluyor. İş bulduklarında ise çok daha düşük ücretlerle çalışmaya zorlanıyorlar. İşsizlik özellikle gençler arasında yıkıcı sonuçlar veriyor. Onların toplumsal üretime katılmamaları, olumlu bir sınıfsal ve sosyal rolden uzak kalmaları sosyalleşme süreçlerini olumsuz etkiliyor. Toplum dışına itiliyorlar, kriminal olayların, kötü alışkanlıkların kurbanı oluyorlar. Kadınların ve gençlerin yasal statüleri daha da güvensizdir. Aile birleşmesinden dolayı eşine bağlı olarak oturum almış bir kadın, eşinden ayrılması halinde kendisini geçindirecek bir işi yoksa sınırdışı edilme tehdidi altındadır. Benzer bir biçimde anne veya babasına bağlı olarak oturum almış bir genç, 18 yaşını doldurduğunda eğitime devam etmiyor ve belli bir işi (geliri) yoksa aynı tehditle karşı karşıyadır. Gençlerin evlenmeleri halinde ve Türkiye’deki eşlerini getirebilmeleri için, oturulacak uygun bir ev ve belli düzeyde bir aylık

gelir şart koşuluyor. Bu yasal sınırlamalar somut yaşamda bir evlenme yasağı işlevini görüyor. Askerlik sorunu ve ödenmesi istenen bedel yıkıcı bir sorun olma özelliğini sürdürüyor. Batı Avrupa’da genel olarak kadının çalışması teşvik edilmiyor. Bu nedenle fabrikalarda ve semtlerde kreş olanakları çok sınırlıdır. Anne ve babaların çalıştığı durumda ya çocuklar eve kilitlenip çalışmaya gidilmekte, ya da çok yüksek ücretlerle özel bakıcılara teslim edilmektedir. Daha gelişkin bir burjuva toplumu olan Batı Avrupa’da kadın-erkek ilişkileri, aile yapısı daha demokratik geleneklere sahiptir. Kadınlarımız böyle bir toplum içinde ve Türkiye’den daha tutucu bir çevrenin baskısı altında ortaçağ karanlığı içinde tutulmaya çalışılıyor. Birbirinden çok farklı bu iki dünyanın çelişkisini, hergün daha çarpıcı bir biçimde yaşamak zorunda kalıyor. Bu durum özellikle gençlerde Türkiyeli çevreye karşı tepki duymaya yol açıyor. Ya genç yaşta sağlıksız bir evlilik yaparak “özgür” olmaya çalışıyor. Ya da evden kaçarak, ailesinden koparak Avrupalı yaşitlarına özenerek dejenere bir yaşamın içine yuvarlanıyor. Aile ve çevre baskısı gençler üzerinde, özellikle genç kızlar üzerinde son derece olumsuz etkiler yapıyor. Eğitim sorunu ise son derece ciddidir. Türkiyeli göçmen çocukları en düşük düzeyde eğitilen ve sürekli en alt meslek gruplarına yönlendirilen bir kesimi oluşturuyor. Gençlerin bütün bir geleceği bilinçli bir biçimde tahrip ediliyor. Genç kızlarda okuma ve eğitimde başarı oranı, erkeklere göre daha da düşüktür. Gençler iki kültürden de kopuk, geliştiremedikleri kişilikleri ile yokedilen bir kuşak görünümündedir. Onlar yaşadıkları ülkenin dilini ve ne kadar iyi konuşurlarsa konuşsunlar, toplum onları kendisinden biri olarak benimsememektedir. Halbuki kalıcılaşma eğilimi onlar içinde daha güçlüdür. Bu nedenle onlar baba ve annelerinden daha fazla toplumsal statüleriyle ilgilidirler. En pis işlerde, en az ücretle çalışan ve toplumun ikinci sınıf vatandaş görüldüğü bir sosyal rolü kabullenmek istemiyorlar. Kısacası göçmenlik olgusunun en olumsuz ve çarpıcı sonuçları, en keskin çelişkiler biçiminde gençlerin yaşamında yansıyor. Onların bu duruma karşı duydukları öfke ve gençliğin getirdiği atılganlık, akacak olumlu kanallar bulamadığında çıkmaz sokaklarda tükeniyor. Bütün bunlar bizim, bu kesimlere yönelik pratik faaliyetimizin çok daha artırılmasının zorunlu olduğunu gösteriyor. Özellikle gençler Türkiyeli göçmen yığınının politik bakımdan aktif kesimini oluşturuyor. Onların somut sorunları etrafında örgütlenmelerine yardımcı olmak, savaşımalarına omuz vermek zorunludur. Bu nedenle Türkiyeli göçmenler içinde çalışma yürüten parti örgütlerimizin, gençlik ve kadın çalışması yapan ayrı özel birimleri olmalıdır. Gençler ve kadınlar için ayrı yığın örgütleri kurma konusu ise somut ko-

şullara bağlı olarak ele alınmalıdır.

16. Türkiyeli göçmenler arasında dikkate alınması gereken önemli bir olgu, son yıllarda Kürtler arasında hızlı bir biçimde yaşanan ulusal bilinçlenme ve politikleşme sürecidir. 6 yıl öncesine kadar Batı Avrupa'da hemen hemen hiç olmayan bağımsız Kürt örgütlerinin yoğun olarak ortaya çıkışı, kısa süre içinde bunların kendilerine edindikleri taban, yürütülen değişik eylemlere katılan yığın içinde Kürtlerin oranının ciddi boyutlara yükselmesi ve eylemlerin dinamik, aktif unsurlarını oluşturmaları bu süreci gösteren başlıca göstergeler olarak sayılabilir. Bizim özel konumları ve psikolojileri olan bu kesime yönelik olarak göçmen işçi örgütlerinde özel bir çalışma yürütmemiz gereklidir.

17. Batı Avrupa'da yaşanan ekonomik bunalımın derinleşmesiyle yoğunlaşan işsizlik en çok Türkiyeli göçmen işçileri etkiliyor. Bu durum Türkiyeli göçmen yığını içinde marjinal ögelerin sürekli genişlemesi için nesnel bir zemin yaratıyor. Bizim bu geniş kesimin yoz bir yaşama sürüklenmesini önlemek ve sosyal bir yıkım niteliği alan yaygın işsizliği azaltacak önlemler alınmasını sağlamak için aktif bir çalışma yürütmemiz gerekiyor. Bir taraftan işsizlerin boş zamanlarını daha iyi değerlendirmelerine ve daha sağlam moral değerlere yaslanmalarına yardımcı olacak "savunma mekanizmaları" geliştirmek için onlara yönelik sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılmasına gereksinim var. Diğer yandan onların örgütlenmelerine yardımcı olacak araçların geliştirilmesi gerekiyor. Sendikalar ve belediyelerle ortak meslek ve dil kurslarının örgütlenmesi için çaba sarfedilmelidir. Asıl önemlisi, krize ve işsizliğe karşı, bunun getirdiği yıkıcı etkileri önlemek amacıyla somut istemler etrafında "krize karşı alternatif politika" üretmek ve bu doğrultuda başta sendikalar olmak üzere ilerici örgütlerle ortak kampanyalar örgütlemek hedeflenmelidir. Böylesi bir alternatif program, 36 saatlik iş haftası uygulaması, işten çıkarılmalara ve sosyal haklardaki kesintilere son verilmesi, yüksek gelir gruplarından daha fazla vergi alarak ve savunma giderlerini kısarak oluşturulacak yeni fonlardan işsizliği azaltacak yeni yatırımların yapılmasının sağlanması, Avrupa'da oldukça yüksek olan tekelci sermayenin ülke dışına kayma ve orada yatırım yapma eğilimine karşı önlemlerin alınması, orta ve küçük işletmelerin desteklenerek iflasların önüne geçilmesi, işsizlikten daha çok etkilenen göçmenler için özel koruyucu önlemler alınması, nitelsiz veya artık kaybolmuş mesleklere sahip işgücünün eğitilmesi için özel programların uygulanması gibi istemlere yer verilmelidir.

18. Yabancı düşmanlığı özellikle son yıllarda Batı Avrupa'da tırmanan

neo-faşist ve ırkçı hareketlere ve ekonomik bunalıma paralel olarak hızla yaygınlaşıyor. Özellikle gerici hükümetler yabancı düşmanlığını körüklemek için ellerinden geleni yapıyor, ırkçı ve neo-faşist hareketleri el altından destekleyerek güçlenmesi için çaba harcıyorlar. Yabancı düşmanlığı, bir taraftan Türkiyeli göçmenleri baskı ve zorbalıkla sindirerek hakları uğrunda mücadele etmelerini önlemek amacıyla egemen güçler tarafından kullanılıyor. Böylece onlar her türlü yasal ve sosyal haklardan yoksun, insanlık dışı koşullarda yaşamaya ve barbarca bir sömürüye boyun eğmeye zorlanıyor. Bu koşullara razı olmayanlara sınır kapısı gösterilerek her türlü kazanılmış haklarından vazgeçerek ülkeyi terketmeye, Türkiye'ye geri dönüş yapmaya zorlanıyor. Diğer yandan egemen gerici güçler bu araçtan işçi ve emekçi halkı ulusal temelde bölmek, onları birbirine düşman etmek ve ulusal önyargıları derinleştirmek amacıyla yararlanıyor. Bütün bunlardan dolayı yabancı düşmanlığına, ırkçı ve neo-faşist hareketlere karşı savaş bizler için Batı Avrupa ilerici ve demokratik güçleriyle birlikte her zaman gündemimizdeki temel konulardan biri olmak zorundadır.

19. 1980 öncesi dönemde artan geri dönüşler ile bugün değişik biçimlerde sözde teşvik edilen "gönüllü" geri dönüşler arasında önemli farklılıklar vardır. 80 öncesi yıllarda geri dönüş yapan işçilere bakıldığında bunların halen yurtdışındaki işçilerden çok farklı bir yığın oluştuğu görülmektedir. Bu dönemde geri dönenlerin daha kısa yurtdışı deneyimleri olduğu (geri dönenlerin ortalama yurtdışında kalış süreleri 5,5 yıldır ve 7 yılın üstünde kalmış olanlar çok azdır), daha yüksek oranla kırsal kökenli olduğu ve daha yüksek oranda ailelerinden ayrı bulundukları (dolayısıyla ülke ile daha güçlü aile bağlarına sahip oldukları) görülmektedir. Bunların önemli bir kesiminin, göç ederkenki beklentilerini karşılamış oldukları ve zaten geri dönme hazırlığı içindeyken gelen 1973 ekonomik bunalımının bu süreci hızlandırdığı görülmektedir. Bugün ise Batı Avrupa'da egemen sınıfın ve onların hükümetlerinin uyguladığı "zorla geri dönüş" politikası vardır. Bu politikanın temel hedefi de kalıcılaşma eğilimi güçlenen, yaşlı ve bu nedenle üretim sürecinden kopmaya başlayan, işsizlik, hastalık sigortası, vb. ödentiler nedeniyle devletin sosyal harcamalarını arttıran 1. kuşak göçmen işçilerden kurtulmak istenmesidir. Çünkü egemen burjuvazi açısından bunlar ucuz işgücü olarak "ekonomik" olmaktan çıkmıştır. Bu zorla geri dönüş politikasına karşı bizim tutumumuz ve savunacağımız temel istemler neler olmalıdır? Öncelikle bir konunun aydınlatılması gerekiyor.

Türkiyeli göçmenleri kazanılmış haklarından yoksun bırakan, onları ellerine tutuşturulan 3-5 kuruş toplu parayla kandırmayı amaçlayan bugünkü sözde geri dönüşü "teşvik" politikalarına karşı çıkmak ayrı, geri dönüşün her biçimine karşı olmak ise ayrı şeylerdir. Bugün yaşanan ülkedeki toplumsal yapı ve uygulanan gerici politikalar dikkate alındığında, "verilebilecek en iyi haklarla" bile geri dönüşün, Türkiyeli göçmenlerin özgür ve gönüllü verecekleri bir karara dayanmayacağını ve kazanılmış birçok hakkı ortadan kaldıracağını unutmamalıyız. Ülkemizdeki ekonomik ve politik durumu gözardı etmemeliyiz. Bu nedenle Türkiyeli göçmenleri bekleyen tehlikeli gelecek konusunda uyarıcı olmalıyız. Ancak Türkiyeli göçmen işçilerin, içinde bulundukları nesnel ve öznel koşullar nedeniyle, azımsanmayacak bir bölümünün ülkeye dönmeyi düşündüğünü ve istediğini de dikkate almalıyız. Bu işçilerin herhangi bir hak kaybına uğramaksızın, gönüllü olarak verecekleri karar sonucu, geri dönebilmelerini savunmalıyız. Egemen burjuvazinin "gönüllülük" maskesi altında yaptığı zorlamayı, kazanılmış hakları ortadan kaldırarak cebine attığı milyarları, bu politikanın neyi amaçladığını teşhir etmeliyiz. Gerçekten gönüllü bir geri dönüşün eşit hakların olduğu bir ortamda gerçekleşebileceğini göstermeyi temel almalıyız. Türkiyeli işçilerin ister işsiz, ister çalışır durumda, ister hasta, ister emekli olsun, aileleriyle birlikte bulundukları ülkede, eşit haklara sahip olarak diledikleri kadar kalma hakkının yasal garantilere kavuşturulması, geri dönüşle ilgili somut istemlerin temel direğidir. Buna bağlı olarak geri dönmek isteyenlerin bulundukları ülkede kalmış olsalardı hakettikleri ve kullanabilecekleri tüm maddi haklar onlara geri verilmelidir. Türkiyeli işçilerin sağlıklı bir karar verebilmesini ve gönüllü olarak bir seçim yapabilmesini sağlamak için yeterli bir süre (Örneğin 3 yıl), hiçbir hakkını yitirmeden, bulunduğu ülkeye geri dönme hakkına sahip olarak, bu süre içinde alacağı sosyal ödentileri almaya devam ederek, Türkiye'de yaşama hakkının tanınması, ileri süreceğimiz istemlerin köşetaşlarından biri olmalıdır. Geri dönüş konusunda her türlü zorlama, yasal ve idari baskılara son verilmesi, dönmeye veya kalmaya karar vermede yaş ve zaman sınırlaması getirilmemesi, ailenin her bir üyesinin haklarının ve kararının ayrı ayrı ve birbirinden bağımsız olarak ele alınması, geri dönen işçilere yapılacak ödemelerin devletten devlete değil, aracısız olarak işçinin kendisine yapılması, işçilerin geri dönüş haklarının saptanmasında ve dönenlerle ilgili ilerde doğacak sorunların çözümünde Türkiye hükümetinin değil, göçmenlerin kendilerinin ve örgütlerinin baş muhatap ve söz sahibi olması savunulmalıdır.

20. Farklı ulusların birarada yaşadığı emperyalist bir ülkede, egemen ulusun yürüttüğü zorla asimilasyon politikasına bağlı olarak azınlık uluslar üzerinde kültürel bir baskı da vardır. Göçmenlerin eşit haklara sahip olmadıkları koşullarda ve sömürüye dayanan antidemokratik bir toplumsal yapı içinde, egemen ve belirleyici eğilim, egemen ulusun kültürünü daha çok gerici güçlerin işlerine gelen yönüyle kendisini tek yönlü dayatması, benimsetmeye zorlaması ve göçmenlerin kendi ulusal kültürlerini baskı altında tutması, onun özellikle de demokrat ve hümanist yönlerini bütünüyle inkar etmesidir. Biz, Batı Avrupa egemen burjuvazisinin, zorla asimilasyon politikasının kültürel plandaki yansımasına karşı aktif bir mücadele yürütmeliyiz. Ulusal kültürümüzün ilerici, hümanist, olumlu öğelerine sahip çıkmalı ve bunları kararlılıkla savunmalıyız. Sadece kendi ulusal kültürümüzün değil, Batı Avrupa kültürünün de ilerici ve olumlu öğelerine sahip çıkmak, Türkiyeli göçmenlerin bunları özümsemesine yardımcı olmak zorundayız. Bütün insanlığın evrensel kültür mirasından Türkiyeli göçmenlerin de daha geniş yararlanmasını savunmalıyız. Egemen burjuvazinin işçi ve emekçi halka, diğer ulustan göçmenlere dayattığı gerici, yoz ve kozmopolit kültürel öğelere, yığınları kültürsüzleştirme politikasına karşı işçi sınıfı ve demok-rasi güçleriyle birlikte sürekli bir ideolojik savaşım yürütmeliyiz. Değişik ulustan işçi ve emekçiler arasında kültürel bağların güçlenmesi, kültürel alışverişin daha da gelişmesi ve bunu engelleyen ulusal önyargıların yıkılması için elimizden geleni yapmalıyız.

21. Eğitim politikamızı belirlerken, Türkiyeli göçmen yığını içinde egemen duruma gelen kalıcılaşma eğilimini, dikkate almak gerekiyor. Bu eğilim ikinci ve üçüncü kuşak gençler arasında daha da güçlüdür. Bu nedenle eğitimin içeriği Türkiyeli göçmen işçi çocukların ülkelerine geri döneceği temel alınarak düzenlenmemelidir. Tersine ağırlıklı olarak bulundukları ülkede kalıcı olan ve bu toplumu devrimci yoldan dönüştürme savaşımına katılmaya hazırlanması gereken göçmen çocuklarının dönüştürecekleri toplumu tarihi, coğrafyası, sosyal ve politik yaşamıyla iyi tanınması zorunludur. Göçmen çocuklarına eğitimin üst basamaklarına geçmeyi sağlayacak ve iş seçiminde karşılaşılan eşitsizliği artıracak değil, azlatacak bir eğitimin verilmesi gerekir.

Eğitim politikamızı somutlarken bugün Türkiye'de varolan eğitim sistemi ile Avrupa'daki eğitim sistemini karşılaştırmak ve bundan belirli sonuçlar çıkarmak gerekiyor. Avrupa'da üretim güçlerinin ve kapitalist anlamda da olsa, üretim ilişkilerinin daha gelişkin düzeyi (tarihsel ola-

rak kapitalizmin küçük üretim ve feodal, yarı feodal ilişkilerden daha ileri olduğu unutulmamalıdır) ve Avrupa toplumunda burjuva demokrasisi sınırları içinde de olsa, demokratik hak ve özgürlüklerin, kurumların ve geleneklerin Türkiye'ye göre daha geniş ve güçlü olması, eğitim alanını da içerik ve biçim açısından etkilemektedir. Bu nedenle Avrupa eğitim sistemi, Türkiye'ye oranla, içerik ve biçim açısından daha demokratik ve gelişkindir. Bu nesnel bir gerçektir. Bu nedenle bizler göçmen çocuklarının Türkiye'de hazırlanan eğitim programlarıyla, ders kitapları, araç ve gereçleriyle (faşist diktatörlüğün yeni hazırladığı ders kitaplarının niteliği biliniyor) ve Türkiye'den devlet aracılığıyla gönderilen öğretmenler eliyle eğitilmesine şiddetle karşı çıkmalıyız. Ancak Avrupa eğitim sisteminin Türkiye'ye oranla görece daha demokratik ve gelişkin olması, bizlere bu eğitimin belirleyici özünü unutturmamalıdır. Bu eğitim sistemi özünde varolan sömürü düzenini pekiştirmeye yöneliktir, antidemokratiktir. Nasıl biz Türkiyeli göçmen işçilerin Batı Avrupa'daki bugünkü yaşamlarını, Türkiye'deki durumları ile kıyaslayarak, içinde bulundukları koşullara sessizce boyun eğmelerini savunmuyorsak, aynı şekilde örneğin Hollanda eğitim sisteminin de olduğu gibi benimsenmesine izin veremeyiz. Biz Türkiyeli göçmenlerin, dikkatlerini geriye, az gelişmiş olana değil, tersine daha ilerici, daha demokratik ve gelişmiş olana çekmeliyiz. Bu eğitim sisteminin çarpıklığını, anti demokratik özünü ve göçmen çocuklarına uyguladığı ayrımcılığı sürekli açıklamalıyız. Türkiyeli göçmenleri işçi sınıfı ve demokrasi güçleriyle birlikte eğitimin demokratikleştirilmesi ve toplumun dönüştürülmesi savaşımına çekmek, onların ortak savaşımına yardımcı olmak için bu zorunludur. Biz biliyoruz ki toplumu dönüştürme savaşımına aktif olarak katılmadan, eğitimin genel olarak demokratikleştirilmesi için savaşmadan göçmen çocuklarının eğitim sorununu tek başına çözemeyiz. Bu olmadan yapacağımız en iyi anadili eğitim modelleri soyut ve sonuçsuz kalacaktır.

22. Avrupa egemen burjuvazisinin Türkiyeli göçmen çocuklarına yönelik eğitim politikası, onların zorla asimilasyon politikasının bir parçası ve önemli bir aracıdır. Özellikle ikinci ve üçüncü kuşak göçmen çocuklarına, egemen kültürü kozmopolit yönleriyle özümsetmek, onları kendi ulusal ve sınıfsal kimliklerinden kopartmak ve B.Avrupa toplumu içinde eritmek hedeflenmektedir. Bu eğitim politikası aynı zamanda ayrımcıdır ve göçmenlerin bugün varolan sosyal statülerinin devamını amaçlamaktadır. Türkiyeli göçmen çocukları eğitimde sürekliliği ve istikrarı bozan, eğitimin genel olarak kalitesini düşüren sorun kaynağı olarak gö-

rülmektedir. Bu nedenle onlardan "kurtulmak" için en asgari düzeyde eğitilmelerine ve mevcut eğitim sisteminin en alt basamaklarına veya dışına itilmesine çalışılmaktadır. Türkiyeli göçmen çocuklarının, toplumdaki en alt meslek gruplarına yönlendirilmeleri veya yetersiz, tek yönlü değerlendirmelerle, öğrenim zorluğu çeken çocuklar için olan özel okullara yoğun olarak gönderilmeleri, bugün varolan ekonomik ve sosyal eşitsizliği daha da derinleştirmektedir. Eğitimde göçmen çocuklara yönelik politikanın belirleyici özelliği onların gelecekte ekonomik rol ve sosyal statü olarak, ana ve babalarının konumunu miras almak üzere, toplumda en az nitelikli yedek işgücü olarak yetiştirilmeleridir. Bu eğitim sistemi aynı zamanda antidemokratiktir. Türkiyeli göçmen çocuklarının anadillerini ve kendi kültürlerinin ilerici, hümanist birikimlerini kazanmalarına, kişiliklerini geliştirmelerine olanak sağlanmamaktadır. Uzun mücadeleler sonucu elde edilen anadili eğitimi, bu amaca yardımcı olmaktan uzaktır. Uzun yıllardır anadili eğitimi yasal bir temelden, belirli bir plan ve programdan yoksun olarak, yasak savma biçiminde sürdürülmüştür. Genel eğitim sistemi dışında, eğreti duran ve gerekli ders kitapları, araç ve gereçleri sağlanamadığı, bütünüyle verimsiz bir eğitimidir. Anadili öğretmenlerine Avrupalı meslekdaşlarıyla eşit haklar tanınmamıştır. Bu politikanın ve varolan ekonomik ve sosyal eşitsizliğin bir sonucu olarak Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitimde başarı oranları çok düşüktür. Bu durum toplumdaki eşitsizliği daha da derinleştirmekte, yeni yetişen kuşakların geleceğini ciddi olarak tehdit etmektedir.

23. Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitim sorununa yaklaşımımızın temelleri ve öne sürülecek ana istemler neler olmalıdır?

a) Türkiyeli göçmen çocukların eğitim sorunu bulunulan ülkenin genel eğitim sisteminden, varolan toplumsal yapıdan bağımsız çözülemez. Bir üstyapı kurumu olarak eğitim sorunu, ekonomik ve politik alanda yürüyen sınıf savaşımının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle biz Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitim sorununda varolan genel eğitim sisteminin demokratikleştirilmesi ve göçmenlere eşit haklar tanınması istemini başa almalıyız. Göçmen çocuklarının eğitimi konusundaki savaşımımızı, işçi sınıfı ve demokrasi güçleriyle bu doğrultudaki ortak savaşımımızın bir parçası olarak yürütmeliyiz.

Bu yapılmadan sadece Türkiyeli göçmen çocuklarının anadili eğitimi konusunda program ve model tartışması yürütmek, sorunun sınıfsal ve politik savaşımla başını koparmak demektir.

b) Türkiyeli göçmen çocukları için "anadili ve kültür" eğitimini sa-

yunmalıyız. Her göçmen çocuğun böyle bir eğitim görme hakkı yasalarla kesin güvence altına alınmalıdır. Bu hakkın kullanımında "okul yönetimlerine insiyatif tanıma" adına hiçbir yasal boşluk, öğrenci sayısına bağlı herhangi bir kısıtlama olmamalıdır. Bu eğitimin içeriği, teknik bir dil öğrenimi biçiminde değil, ulusal kültürümüzün ilerici, hümanist olumlu değer ve öğelerinin özümsemesini kapsayacak biçimde olmalıdır. Anadili ve kültür eğitimi bu içeriğine uygun olarak merkezi bir plan ve program temelinde yürütülmeli ve süresi bu programa uygun olarak bilimsel, nesnel ölçütlerle belirlenmelidir. Bu eğitimin amacının, içeriğinin belirlenmesinde ve yürütülmesinde göçmen işçi örgütlerinin, öğretmenlerin ve velilerin aktif katılımı sağlanmalıdır. Anadili ve kültür eğitiminin yürütülmesi için amaca uygun, demokratik ve ilerici özde, nesnel bilgiler içeren ders kitaplarının, araç ve gereçlerinin hazırlanması ve bunlar için gerekli maddi fonların ayrılması sağlanmalıdır. Bu eğitim, genel eğitim sisteminden kopuk olarak değil, tam tersine, onun bir parçası olarak programlanmalı ve yürütülmelidir. Göçmen çocukları diğer uluslardan çocuklarla bir arada, ortak okullarda birlikte eğitilmelidir. Anadili ve kültür eğitimi, temel eğitimden başlayarak orta öğrenimi de kapsayacak biçimde programlanmalıdır. Bu eğitimi yürütebilecek sayıda ve nitelikte öğretmen sağlanmalı, varolan öğretmenlerin gerekli meslek içi ve özel dil eğitimi almaları örgütlenmelidir. Bu öğretmenlerin Avrupalı meslekdaşlarıyla aynı statüye ve eşit haklara sahip olması sağlanmalıdır.

c) Türkiyeli göçmen çocuklarının, anadilinde eğitim ve ulusal kültürün korunması adına, ayrı veya özel okullarda eğitilmesine kesinlikle karşı çıkılmalıdır. Anadili ve kültür eğitiminin, Avrupa egemen burjuvazisinin politikası olan, göçmen çocuklarını genel eğitimden uzak tutma, onları en alt düzeyde eğitmeye yönlendirme ve varolan eşitsizliği derinleştirme amaçlarına alet edilmesine izin verilmemelidir.

d) Tarihsel olarak daha az gelişmiş bir toplumsal yapıdan gelen göçmenlere, sadece yasal olarak eşit hakların tanınmasının, somut yaşamda bu eşitliğin kağıt üzerinde kalmasından başka bir sonuç vermeyeceği açıktır. Göçmen çocuklarının genel eğitimden eşit olarak yararlanmasını sağlamak, göçmenlerin varolan ekonomik ve sosyal bakımdan eşitsiz konumlarının derinleşmesini ve yeni yetişen kuşaklara aktarılmasını önlemek için eğitim alanı, her yerden daha çok, olumlu ayrımcılığın uygulanmasının zorunlu olduğu bir alandır. Bu nedenle kağıt üzerinde kalmayacak bir eşitliğin sağlanabilmesi için, Türkiyeli göçmen çocuklarına olumlu ayrımcılık anlamında ek olanakların sağlanmasını savunma-

lıyız. Onların daha ucuz ve daha çok ders kitapları, araç ve gereçlerine sahip olması, kütüphanelerden, sosyal ve kültürel etkinliklerden daha geniş ölçüde yararlanması ve yüksek okullarda özel kontenjanların verilmesi için çalışılmalıdır. Göçmen çocuklarının eğitim giderlerinin devlet tarafından karşılanmasını ve aileleri teşvik amacıyla çocuğu eğitime devam eden ailelere ek maddi yardım verilmesini savunmalıyız.

e) Toplumda ayrımcılığın, her türlü şöven milliyetçiliğin ve ulusal önyargıların yayılmasının önünü almanın bir yolu da, küçük yaştan itibaren her ulustan çocuğun birarada, diğer ulusların ilerici, hümanist kültür mirasını da öğrenerek ve benimseyerek, faşizme ve ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı hümanist ve barışsever bir ruhta eğitilmesidir. Bu nedenle bizler bugün varolan eğitim sisteminin egemen ulusun kültürünü temel alan, tek kültürlü yapısına karşı çıkmalıyız. Avrupalı çocukların, somut yaşamda birlikte oldukları Türkiyeli göçmenlerin ulusal kültürlerinin olumlu değerlerini ve öğelerini tanımalarını ve öğrenmelerini savunmalıyız. Eğitim sistemi ve programı içinde Avrupalı çocukların birlikte yaşadıkları diğer ulusların kültürlerine ait, amaca uygun bilgiler kazanacakları dersler olmalıdır. Bu zorunlu eğitimin bir parçası olarak verilmelidir. Bu istem bizim eğitimin demokratikleştirilmesi savaşımımızın temel istemlerinden biri olmalıdır. Bu doğrultuda atılacak her adım önemli bir kazanım olacaktır.

f) Anadili ve kültür eğitiminin yürütülmesinde model olarak bizim, temel eğitimin iki dilli yürütülmesi istemini savunmamız doğru olacaktır. Bu temel eğitim, Türkiyeli göçmen çocuklarına kendi anadillerini öğretmeye ağırlık vererek başlamalı ve sınıflar ilerledikçe ağırlık yaşanan ülkenin dilini öğrenmeye doğru değişmelidir. Sonuçta temel eğitim tamamlandığında göçmen çocukları iki dili de iyi öğrenmiş olmalıdır. Kültür içerikli diğer derslerin verilmesinde kullanılacak dil, eğitimde Türkçe'den yabancı dile doğru değişen ağırlığa orantılı olarak değişmelidir. Orta öğrenimde eğitim, temel olarak yaşanan ülkenin dilinde yürütülmeli, ancak anadili ve kültür eğitimi dersi göçmen çocukları için sürmeli ve onlara Türkçeyi ikinci yabancı dil olarak seçme hakkı tanınmalıdır.

24. İşçi sınıfının savaşımıyla sendikal hareketle ve demokrasi güçleriyle uluslararası dayanışmanın örgütlenmesine yardımcı olmak Batı Avrupa'daki politik çalışmanın gündeminde sürekli varolacak temel alanlardan biridir. Ancak 12 Eylül sonrası ülkemizde yaşanan politik gelişmeler demokrasi güçleriyle dayanışma görevinin önemini olağanüstü artırmış-

tır. Diktatörlüğü uluslararası alanda tecrit etmek, demokrasi güçleriyle maddi ve moral dayanışmayı örgütlemek, onların diktatörlüğe karşı savaşında daha kararlı konumlar almalarına yardımcı olmak, ülkemizde demokrasi savaşının başarısı ile doğrudan bağlıdır. 12 Eylül sonrası Batı Avrupa'da partimizin de aktif bir biçimde desteklediği bir dizi dayanışma etkinlikleri örgütlendi. Bu eylemler ülkemizdeki demokrasi güçlerinin savaşımını desteklemek diktatörlüğü tecrit etmek doğrultusunda küçümsenmeyecek somut kazanımlar getirdi. Ancak geniş güçleri birleştiren, sürekli ve kalıcı bir örgütlenmenin yaratılamaması, bu alandaki çalışmanın en temel zayıflığını oluşturdu. Bugün diktatörlüğün "demokrasiye dönüş" manevrası sonucunda Batı Avrupa emperyalizmin desteğini sağladığı koşullarda, dayanışma çalışmalarının politik önemi artmış ve bu alandaki görevlerin çözümü daha da acillesmiştir. Bu koşullarda etkin bir dayanışma hareketinin yaratılması için Türkiye'deki gelişmeler konusunda kamuoyunu düzenli ve sürekli bilgilendiren, sadece belli politik güçlerle sınırlı kalmayan, daha geniş çevrelere seslenen etkin bir aydınlatma çalışmasının örgütlenmesi zorunludur. Batı Avrupa hükümetlerinin diktatörlüğe karşı görünürde de olsa karşı çıkmak zorunda kaldıkları, kamuoyunun Türkiye konusunda göreceli olarak "hazır" ve duyarlı olduğu dönemde, belli politik güçleri harekete geçirerek sonuç aldığımız koşullar bugün değişmiştir. Şimdi böyle bir kamuoyunun yaratılması için çok daha yoğun ve sistemli bir çalışmanın yürütülmesi zorunludur. Ayrıca Batı Avrupa barış ve demokrasi güçlerinin daha geniş ve aktif desteğinin örgütlenmesine gereksinim vardır. Bunun için onların kendi mesleki ve politik ilgi alanlarından, kamuoyunun duyarlı olduğu konulardan ve Batı Avrupa'da demokrasi konusunda yerleşmiş değer yargılarından yola çıkarak bir dizi dayanışma girişiminin örgütlenmesi zorunludur. Bu görevlerin üstesinden gelebilmek için diktatörlüğe karşı Türkiyeli en geniş güçlerin birliğine ve ortak çabasına gereksinim vardır. Dayanışma hareketinin niteliği, bu güçlerin politik açıdan birbirlerinden farklı konumlara sahip olsalar da, güçlerini birleştirebilmeleri için uygun bir platform yaratmaktır. Batı Avrupa'da bugünkü koşullarda birbirinden kopuk, tek tek çıkışların sonuçsuzluğunu görmek ve bunun gerektirdiği sorumluluk duygusu ile davranmak zorunludur.

Batı Avrupa'daki parti örgütlerimizin dayanışma çalışmalarının politik önemini kavramada yetersizlikler vardır. Bu alandaki faaliyet kimi zaman Batı Avrupa'daki politik çalışmanın diğer alanlarından bütünüyle ayrı, ikincil ve salt bu alanda çalışma için görevlendirilmiş az sayıda kadro-

nun işi olarak görülüyor. Bu doğru değildir. Bizim Batı Avrupa'daki parti örgütlerimizin faaliyeti ülkedeki politik savaşımın gereksinimleriyle sıkıca bağlıdır. Batı Avrupa'daki etkin politik çevreleri harekete geçirmenin güçleştiği koşullarda bizim değişik alanlarda gelişen parti faaliyetimizin getirdiği kazanımlardan, ortaya çıkardığı olanaklardan ve gelişen çok yönlü ilişkilerden etkin bir dayanışma hareketi yaratabilmek için daha ustaca yararlanabilmek için çabalarımızı artırmamız zorunludur.

25. Bu yaklaşımların ışığı altında Batı Avrupa'daki politik faaliyetimizin ana yönleri belirginleşmektedir. Parti örgütlerimizin bugünkü koşullarda temel görevleri göçmen işçilerin bulundukları ülkedeki ekonomik ve politik savaşıma daha aktif katılmalarına onların kendi somut sorunları ve eşit haklar savaşımı uğrunda örgütlenmelerine yardımcı olmak, Türkiye demokrasi güçleriyle etkin bir dayanışma hareketinin yaratılmasına omuz vermek, partimizin ülkedeki faaliyetine destek olucu çalışmaların etkinliğini artırmak, Batı Avrupa'daki legal olanaklardan ve 12 Eylül sonrası gelişmelerin getirdiği genişleyen olanaklardan, partimizin eylem birliği ve bağlaşıklık politikasını yaşama geçirmek amacıyla daha etkin yararlanmak ve partimizin uluslararası ilişkiler alanındaki çalışmalarına yardımcı olmak, olarak ortaya çıkmaktadır. Bu görevlerin hangisine ağırlık verileceği, o ülkedeki somut koşullara ve varolan olanaklara bakarak saptanmalı ve varolan kadrolar buna göre istihdam edilmelidir.

Partimizin Batı Avrupa'daki politik faaliyetinin "tek ülke, tek sınıf, tek parti" ilkesinin çiğnenmesi anlamına gelip gelmediği sorusunun, kimi kadrolarda tereddütlü tutumlara yolaçtığı görülüyor. Bu doğru değildir. Bu ilke her ülkede işçi sınıfının tarihsel misyonunu yerine getirmeye aday tek bir partinin, işçi sınıfının tek bir politik öncüsünün olabileceği gerçeğini dile getiriyor. Bizim Batı Avrupa'daki politik faaliyetimiz temel olarak partimizin ülkedeki savaşımının gereksinimleriyle bağlıdır. Batı Avrupa'daki kardeş partilerin tarihsel misyonuna karşı bir alternatif değildir. Türkiyeli göçmen işçiler arasındaki politik çalışma ise bir yandan bizim Batı Avrupa'da öne koyduğumuz amaçlara uygun parti örgütlenmesi için dayanacağımız bir kadro kaynağı olması, diğer yandan bu yığının bulunduğu ülkedeki sınıf savaşımına daha aktif katılımına destek olan ve bu anlamda kardeş partiye yardımcı bir işlev görmesi açısından kaçınılmaz ve zorunlu bir görevdir. Kardeş parti bu yığını politik açıdan bütünüyle kucaklayabilecek nesnel ve öznel koşullara sahip oluncaya kadar bizlerin ortak çalışması sürecektir. Bu ortak çalışmanın tek bir politika etrafında iki partinin yakın işbirliği içinde yürütülmesi

zorunludur. TKP'nin Batı Avrupa'daki politik faaliyeti bu temelde yürümekte ve partilerimiz arasındaki işbirliği sürekli gelişmektedir. TKP ve kardeş partiler "tek ülke, tek parti" ilkesinin göçmen işçiler gibi özgül bir alanda, varolan somut koşullara uygun biçimini bulmuşlardır ve bu anlamda aralarında bir sorun yoktur.

TÜSTAV